

Torah from Around the World

*Er zijn vier klassen van mensen die het gezicht van de Sjechiena (goddelijke Aanwezigheid) niet zien:
de spotters, de hypocrieten, de lasteraars en de leugenaars.*

Midrasj op Psalmen, spec. psalm 101, 7 (214b, §3)

Sjabbat 2 mei 2020 / 8 Ijar, Acharé-Mot/Kedsojim, Wajikra/Leviticus 16:1 - 20:27

Tanach blz. 230 - 241

Haftara: Amos 9: 7 - 15

Tanach blz. 1176 - 1177

vertaler: Paula Reisner

Commentaar: *Rabbijn Shimon Felix, hoofd van de Bronfman Youth Fellowships in Israël.*

Oorspronkelijke Engelse tekst: <https://www.myjewishlearning.com/article/the-sanctity-of-elemental-relationships/>

De heiligheid van essentiële relaties

*Het naast elkaar staan van wetten over de hogepriester op Jom Kippoer, verboden seksuele relaties
en wetten omtrent bloed leren ons over de heiligheid van essentiële relaties in het leven.*

De sidra van deze week, Acharé Mot – letterlijk „Na de dood van” - begint met de mededeling dat „de Eeuwige met Mosjé sprak na de dood van de twee zonen van Aharon, die stierven toen ze in de nabijheid van de Eeuwige kwamen”. De sidra vervolgt met het beschrijven van het nogal lange en ingewikkelde ritueel, dat elke Jom Kippoer plaats moet hebben in de Tempel: de offers, het vasten en de gebeden, de zondebok en als hoogtepunt van de dag het offer van de wierook door de hogepriester in de heilige ruimte, direct voor de Heilige Ark, in de intieme tegenwoordigheid van de Eeuwige.

De verwijzing naar de dood van Nadav en Awihoe, de zonen van Aharon, die we een aantal sidrot geleden bespraken, in sidra Sjemini (Wajikra 10:1), lijkt hier genoemd te worden om meer gewicht en autoriteit te geven aan de enorme gevoelslading waarmee het binnengaan van het heilige der heiligen door de hogepriester op Jom Kippoer gepaard gaat. Dit is, vertelt de Tora ons, een uiterst gevaarlijk moment van ontmoeting: „Zeg tegen je broer Aharon, dat hij niet zomaar het heilige der heiligen achter het voorhangsel mag binnengaan. Het zou zijn dood betekenen (...).” Alleen op deze manier (door het nauwkeurig opvolgen van het ritueel op Jom Kippoer) mag Aharon het heilige der heiligen binnengaan. Pas als dat ritueel op deze dag van het jaar tot op iedere kleinigheid volbracht is, mag de hogepriester het heilige der heiligen betreden en de intieme, onmiddellijke nabijheid van de Eeuwige ervaren.

Nadat het Jom Kippoer-ritueel gedetailleerd is beschreven, gaat de sidra verder met het verbod op het offeren buiten de Tempel, waar dan ook. Dat wordt opgevat als een daad van ontrouw en wordt een daad van 'hoererij' genoemd, een verschrikkelijk verraad aan de Eeuwige en Zijn Tempel. Hierna volgt de Tora haar weg als volgt:

- Breng geen offers buiten de Tempel.
- Als je een dier offert of slacht, moet het bloed of ritueel geofferd worden op het altaar, of, indien het geen offer is, moet het bloed afgedekt worden met aarde.
- Onder geen enkele omstandigheid mag bloed genuttigd worden.
- De sidra sluit af met een lange lijst van verboden tegen bepaalde seksuele relaties: incest, overspel, en andere.

Tijdens de ochtenddienst op Jom Kippoer lezen we traditioneel het eerste deel van deze sidra, dat het ritueel van de dag beschrijft. Interessant genoeg is het ook de gewoonte om op Jom Kippoer tijdens de Mincha-dienst (het middaggebed) het eind van de sidra te lezen, het gedeelte dat gedetailleerd de verboden seksuele relaties beschrijft. Al is de eerste gewoonte logisch, wat zit er

achter het gebruik van de lezing over verboden relaties op Jom Kippoer? En hoe is trouwens dat eerste gedeelte verbonden met het eind van deze sidra?

Ik denk dat het belangrijk is om op te merken, dat het eerste en laatste gedeelte op meer punten met elkaar verbonden zijn dan dat ze allebei op Jom Kippoer worden gelezen. In het aanvangsgedeelte, waarin gedetailleerd het Jom Kippoer-ritueel wordt beschreven - en in het bijzonder op het hoogtepunt, wanneer de hogepriester het heilige der heiligen binnengaat - worden woorden als 'dichterbij komen' en 'naar binnen gaan' gebruikt.

Eerst worden we eraan herinnerd hoe Nadav en Awihoe stierven „*bekorvatam lifné Y-H-V-H*”: „[toen zij] in de nabijheid van de Eeuwige kwamen.” Daarna wordt ons verteld hóe Aharon het heilige der heiligen mag binnengaan – *bezot javo* – „hiermee mag hij naar binnen gaan”. Hetzelfde woord dat gebruikt werd bij „het in de nabijheid van de Eeuwige komen” van Nadav en Awihoe, wordt steeds opnieuw gebruikt met betrekking tot de offers die op deze dag gebracht worden: „*wehiekriev Aharon* – en Aharon zal naderbij brengen” (d.w.z. het offer).

Zo is het ook in het laatste gedeelte aan het eind van de sidra, waar de verboden relaties tot in detail worden uiteengezet; ook daar komen we dezelfde sleutelwoorden tegen. Dit gedeelte begint met de volgende woorden: „Niemand mag zijn eigen vlees (bloedverwant) benaderen (*lo tiekrewoe*) om hun naaktheid te onthullen.” (Wajikra 16:6) Dezelfde wortel *k-r-w*, naderen, wordt zowel gebruikt om te beschrijven wat er gebeurt op Jom Kippoer in het heilige der heiligen, als om de relaties– het 'benaderen' – te beschrijven die de Tora verbiedt.

Deze connectie tussen het ritueel op Jom Kippoer en de verboden verbintenissen biedt ons een opmerkelijk inzicht in de aard van intieme relaties. De Tora stelt de intimiteit die men met de Eeuwige bereikt in het heilige der heiligen duidelijk op één lijn met intieme seksuele relaties. Net zoals men niet promiscue mag zijn of nonchalant („Zeg tegen je broer Aharon dat hij niet ZOMAAR het heilige der heiligen achter het voorhangsel mag binnengaan. Het zou zijn dood betekenen...”), zo geldt dat ook voor onze seksuele relaties.

Het benaderen, het binnengaan van het heilige der heiligen, waar God aanwezig is, wordt in het eerste gedeelte beschreven als een handeling, die heiligheid vereist, ritueel en trouw (denk aan de waarschuwing daarna om niet met andere goden te „hoereren” door offers te brengen buiten de Tempel – buiten de relatie om). Hiertegenover staat eenzelfde visie op seksuele relaties. Onze intieme relaties moeten ook geheiligd worden, moeten gezien worden als iets waaraan met passend ritueel begonnen wordt en gaat samen met het uitsluiten van andere verbintenissen.

Het is, vind ik, verrassend om ons te realiseren dat door deze twee zaken gelijk te stellen de Tora iets radicaals zegt over het ultieme belang van onze intieme persoonlijke relaties. Net zoals onze relatie met de Eeuwige niet licht opgevat moet worden en van groot, zelfs van kosmisch belang is – zelfs letterlijk levensbedreigend in zijn betekenis – zo moeten we ook de aard van onze intieme relaties begrijpen.

De Tora ziet menselijke seksualiteit als iets dat op één lijn staat met onze relatie tot de Eeuwige. Net zoals Chawa, na de geboorte van haar eerste zoon Kajien, hem die naam gaf omdat, zoals zij zei „met de hulp van de Eeuwige heb ik het leven geschonken aan een man” (Beresjiet 4:1), zo horen wij ook de geslachtsdaad te zien als iets goddelijks, alsof wij verbonden zijn met de Eeuwige. Vandaar de zorg vanuit de kant van de Tora dat we deze daad, en de verbintenis die daarbij hoort, met dezelfde zorg, inzet, ernst en heiligheidszin benaderen als onze intieme momenten met de Eeuwige.

Dit wordt ook weerspiegeld in het verbod op het verspillen van dierenbloed zonder het bijbehorende ritueel van het begraven hiervan en in het verbod van het nuttigen van bloed. Dat tekstgedeelte dient als verbinding tussen het eerste en het laatste gedeelte van de sidra. Met bloed, de drager van de levenskracht, het symbool van het leven zelf, moet men met waardigheid, respect en zorg omgaan, net zoals met onze intieme relatie met de Eeuwige en met onze menselijke relaties.

De Tora schetst, in deze drie gedeeltes, voor ons een levenshouding, een wereldbeeld, dat de meest essentiële en belangrijke handelingen in ons leven benadert met heiligheid, respect, aandacht en spiritualiteit. Door ons tot deze levensbelangrijke relaties en ervaringen op een nonchalante slordige manier te verhouden, zouden we in werkelijkheid ons eigen leven neerzetten als triviaal en van weinig belang.